

BEMUTATKOZIK A TATABÁNYAI VÁROSI KÖNYVTÁR

Tatabánya a bányanyitást követően 1896-ban jött létre, és 1902-ben lett önálló község. Nem véletlenül kapta hát a „szénre épült város” nevet. A bányászat — és a hozzá kapcsolódó ipar — ütemes fejlődésében az is szerepet játszott, hogy a Budapest — Hegyeshalom vasút- és főútvonal mentén található.

A város terjeszkedési lehetőségét behatárolta a Vértes és a Gerecse, valamint a bányauzemek elhelyezkedése. E területi adottságok miatt a város rendkívül széttelepült, ráadásul nincs igazi — hagyományos — városmagja sem. A rendkívül gyors fejlődés miatt az elmúlt száz évben mindig a mennyiségi szempontok uralkodtak, ez a művelődési intézmények helyzetén is látszik.

Tatabánya helyi sajátosságai miatt az átlagosnál is nagyobb szerepük van a lakóterületi fiókkönyvtáraknak. Ez a felismerés is közrejátszott abban, hogy 1965. január 1-jével a Megyei Könyvtárról leválasztották a 7 fiókkönyvtárat, és önálló városi könyvtárat alapítottak. Feladatkörét nemcsak a Megyei Könyvtár léte, hanem a területi feladatokat is ellátó szakszervezeti könyvtárak is befolyásolták. Ennek is tudható be, hogy közel harminc éves története során nem dicsekedhet látványos sikerekkel, ugyanakkor tevékenysége nélkülözhetetlen a város könyvtári ellátásában.

A fiókkönyvtárak — a központ nemkülönben — rendkívül rossz körülmények között dolgoztak az induláskor. A város fejlődésével párhuzamosan szűntek meg az elnéptelenedett területeken a fiókkönyvtárak, az új lakótelepek többsége azonban könyvtár nélkül épült föl. Voltak kísérletek közös iskolai-lakóterületi fiókkönyvtárak kialakítására, de ez nem vált be. Az iskolai könyvtárak helyzetét viszont javította, hogy a Városi Könyvtár több iskolában alakított ki a pedagógusok és a tanulók számára fiókkönyvtárat. Ez volt az előzménye annak, hogy 1990-re minden tatabányai általános iskola bekapcsolódott a központi ellátási rendszerbe. Ennek eredményeként a Városi Könyvtár szerzeményez, feldolgozza a könyveket, elkészíti a letéti katalógusokat. A kis óraszámú dolgozó iskolai könyvtárosok így munkaidejüket olvasóikra fordíthatják.

A tatai járás megszűnésével a városkörnyéki községek könyvtárainak módszertani gondozása is a könyvtár feladata lett. Ebben a körzetben alakult ki először a központi ellátás a 80-as évek elején, amelybe Környe kivételével valamennyi városkörnyéki község iskolai és községi könyvtára bekapcsolódott. Az évek során a költségek növekedése miatt egyre nehezebbé vált a községek könyvtári ellátása. Sajnos, napjainkban több önkormányzat nem tudja vállalni az ezzel kapcsolatos terheket, és kilépett az ellátó rendszerből.

A városi könyvtár központja sokáig a Pruzsina úton szűkösködött, majd az Aradi útra költözött társbérletbe. Csak 1982-ben kapta meg a teljes épületet, amelynek hasznos alapterülete 295 m² lett a korábbi 85 m² helyett. Ekkor vált először lehetővé, hogy a központ is fogadjon olvasókat.

Változást hozott a könyvtár életében az 1989-es esztendő, a korábbinál nagyobb energiát fordítottunk propagandára és modernizálásra. Ennek leglátványosabb megnyilvánulása az a megyei szintű feladatlapos vetélkedő volt, amelyet Mátyás Király halálának 500. évfordulójára a Közművelődés Házával közösen szerveztünk. A szolgáltatások is bővültek a gyorsmásoló és 2 db IBM PC számítógép beszerzésével.

Könyvtárunk a gyorsabb, pontosabb, megbízhatóbb könyvtári feldolgozás és információszolgáltatás érdekében bekapcsolódott a TEXTLIB komplex könyvtári számítógépes programrendszer fejlesztésébe, 120 városi és megyei könyvtárral együtt. A pályázati lehetőségeket kihasználva igyekszünk megteremteni a programrendszer működéséhez szükséges számítógépes hálózat alapjait.

Az 1965-ös induláshoz képest hárommal csökkent a lakóterületi fiókkönyvtárak száma. Az Ifjúság Házában és a 28-ház Pártházban levő fiókkönyvtár elnéptelenedés miatt szűnt meg. Alsógallán a József Attila Művelődési házban 1981-ig működött könyvtár, meglehetősen mostoha körülmények között — először a nagyteremben néhány szekrényben, majd az udvaron egy 18 m²-es helyiségben. Ezt a Kodály téri fiókkönyvtár megnyitásakor felszámoltuk. 1 évtizedig működött az Újvárosi Klubkönyvtár, amely szintén a Kodály téri könyvtár indulásával szűnt meg. Volt néhány évig fiókkönyvtár Dózsakertben, a lakótelep külső szélén, a fő közlekedési utaktól távolabb. A magas fenntartási költségek nem álltak arányban az alacsony látogatottsággal, így kénytelenek voltunk megszüntetni. Érdekes, hogy két könyvtár — a felsógallai és a bánhidai — „papíron” ma is ugyanott van, mint 25 évvel ezelőtt. Csak időközben a Puskin Művelődési Házat és a Széchenyi Művelődési Házat is átépítették, így több költözést megértek. A felsógallai jelenleg is költözés előtt áll. Kalandos sorsa volt a kertvárosi fióknak is: már az indulásnál létezett a pártházban, utána a Bányász Művelődési Ház felépülésével megszűnt. Átmenetileg a Bányász Körzeti Könyvtár tartott fenn könyvtárat a városrészben, majd a Tatabányai Bányák pénzügyi nehézségei miatt ismét a Városi Könyvtár kezelésébe került a fiók.

A fiókkönyvtárak fő feladatuknak a körzetek alapellátásának biztosítását tartják. Elsősorban „olvasnivalót” kínálnak olvasóknak, a szakirodalmat „hobby-szinten” gyűjtik, de a tanulók is jó eséllyel kereshetik a kötelező olvasmányokat a könyvtárakban. Mindenütt kiemelten foglalkoznak az általános iskolások olvasóvá nevelésével. Könyvtárbemutató foglalkozások, kézikönyvtárhasználati órák sora igazolja e törekvést. Rendhagyó órák, játékos foglalkozások, az ünnepkörök bemutatása is színesíti a palettát. A kis könyvtárak előnyeit igyekszünk kihasználni: több idő jut az olvasókra, ami azért is fontos, mert sok hátrányos helyzetű fiatal és egyedülálló idős ember fordul meg a könyvtárakban. Bar — tapasztalatunk szerint — a jó szót, az őszinte érdeklődést mindenki igényli életkortól, életkörülményektől függetlenül.

Természetesen minden fiókkönyvtárnak van „specialitása”. A nemzetiségi területeken megtalálhatók a német (Felsőgalla) és a szlovák (Bánhida) nyelvű könyvek. Kertvárosban kiemelkedően magas a könyvtári foglalkozások száma. A Kodály téri családi könyvtárban indult először a „böngészde” (leselejtezett könyvek eladása), és folyamatos az új könyvek árusítása is. A könyvtárhasználók magas száma (még a nyári időszakban is naponta 100 látogató) miatt itt a legsikeresebb.

Folyamatosan nő az olvasók száma, nem utolsósorban azért, mert a könyvtárak növekedése miatt azok is könyvtárhasználók lesznek, akik korábban megvásárolták maguknak az olvasnivalót. Olvasólétszámunk növekedésében nagy szerepe van bővülő szolgáltatásainknak is, például a számítógépes évforduló-naptár készítésnek, gyermekfoglalkozásainknak, a különféle kluboknak, videózásnak.

A száraz statisztikai adatok közlése helyett ezzel a rövid írással szeretnénk bemutatkozni kollégáinknak és kedves olvasóinknak.

Takács Anna

BESZÁMOLÓ AZ MKE SÁROSPATAKI VÁNDORGYŰLÉSÉRŐL

A Bodrog-parti Athén több, mint 900 vendégnek adott kitűnő alkalmat arra, hogy megvitassa a könyvtáros társadalom szakmai helyzetét, fizikai és lelki bajait.

1992. augusztus 13, csütörtök:

Sajtótájékoztatón tájékoztatták az érdeklődőket a Városi Könyvtár "Összes termeiben" a vándorgyűlés szakmai programjáról.

Később az MKE vezetősége a tisztségviselőknek és a szekciók vezetőinek szakmai konzultáció keretében rendkívüli tanácskozássra adott lehetőséget. Pl.: a tagság nyilvántartása, a tagdíjak befizetésének késedelmessége, a lehetséges támogatások megpályázása stb. Érdekes szópárbaj alakult ki az MKE elnöke, Horváth Tibor, titkára, Papp István, Sóron László, az MKM osztályvezetője, valamint a KKDSZ titkára, Vadász János között.

A vita tárgya a könyvtárosok érdekképviselete, a közalkalmazotti törvény és a végrehajtási rendelet, valamint a készülő könyvtári törvény volt. Továbbá téma volt még az elkövetkező évek vándorgyűléseinek megrendezése, azok célkitűzése, valamint a megrendezés helyszíne, a vándorgyűlés lebonyolításának lehetősége stb. Este a Vártemplomban orgonahangversenyt rendeztek tiszteletükre.

1992. augusztus 14, péntek:

Dél előtt a területi szervezetek — Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Nógrád, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye együttes ülését rendezték meg. Délután plenáris ülés volt, ahol a fő vendég, Andrásfalvy Bertalan művelődési és közoktatási miniszter tartotta meg előadását „Nemzeti erőforrásunk az információ” címmel. Előadásában a miniszter kiemelten foglalkozott a felsőoktatási intézményekkel és azok könyvtáraival. A különböző külföldi pályázatok lehetőségét emelte még ki beszédében. A program második felében osztották ki a könyvtárosok beérkező javaslataira a Fitz József-díjakat a legszebb, legértékesebb kiadványok alkotói számára. Majd az MKE kitüntetésait adta át Horváth Tibor az egyesületért tevékenykedő kollégáinknak. Este a baráti találkozón kötetlenül ismerkedhettünk meg az ország különböző helyeiről összeseregülő vendégekkel.

1992. augusztus 15, szombat:

Dél előtt szekcióüléseken folytatódott a munka. Engem elsősorban a Közkönyvtári Egylet munkája érdekelt, ahol a közművelődési könyvtárak számítógépesítése volt a központi téma. Délután pincelátogatásra és városnézésre invitálták a rendezők a résztvevőket.

1992. augusztus 16, vasárnap:

A rendezők kirándulással zárták a vándorgyűlés színes programját. Három útvonal közül lehetett választani. Kolléganőmmel együtt a Győr-Sopron megyei könyvtárosokkal az alábbi útvonalat jártuk be: Széphalom - Kazinczy Mauzóleum

Hollóháza - Porcelánmúzeum és a templom
Szerencs - Vár - Művelődési Ház és Könyvtár - képeslap gyűjtemény
Vizsoly - Református templom - Vizsolyi Biblia
Tokaj - a tokaji borok kóstolgatása

A vándorgyűlés ideje alatt hazai és külföldi résztvevőkkel szakmai kiállításokat tekinthetett meg a Művelődési Házban a vendégsereg. Apróbb ajándékokkal kedveskedtek a kiállítók az érdeklődőknek.

A vándorgyűlésről a szubjektív benyomásom az volt, hogy kicsit sokba került ez a négy napos program. Az elszállásolás is hagyott némi kívánnivalót maga után. Úgy gondolom, hogy az MKE elnöksége helyesen fontolgatja a vándorgyűlésen való részvétel megszigorítását oly módon, hogy az MKE tagjai valamilyen formában kedvezményeket kapjanak a nem tagokkal szemben.

Rátvai Miklósné
megyei szervezeti titkár

Kirándulás Kárpátalján

A Győr-Sopron Megyei Könyvtáros Egyesület meghívásának eredményeként 1992. augusztus 13-án reggel 6 órakor indultunk Ukrajnába, egy rövid történelmi szakmai kirándulásra.

Talán megbocsátjátok, ha írásom "kis színes"-re sikeredik; a történelmi emlékhelyek pontos leírása az útikönyvekben is megtalálható. Én még sosem jártam ezen a vidéken, jobban érdekelték a benyomások, mint az adatok.

Első utunk Ungvárra vezetett. Megnéztük a várat, illetve csak az udvarát — más nem található, utána pedig a skanzen. Ez utóbbi valóban érdekes a laikus számára is: az egykori falvak tipikus házait mutatja be. A legszegényebbek viskóját, aztán a módosabb iparosokét, az eredeti szerszámokkal, berendezésekkel. A fa, az anyag kiváló hőszigetelőnek tetszett: a rekkenő hőség ellenére kellemesen hűvösek voltak a lakóépületek. Egyszerűségében is nagyon tetszett a fatemplom.

Különleges élmény volt a görögkeleti templom: az idős pap beengedett bennünket az ikonfal mögé, ahol az oltáriszentséget őrzik. Megáldott bennünket indulás előtt. Rövid pihenő a piac zsibvásárában, még egy apró barokk templom, aztán indultunk Munkácsra.

Munkácson a magyar nyelvű könyvtárba mentünk: a mi buszunk oda vitt könyveket. Egy lakásból alakították ki, 4-500 olvasó használja. Az állománya ajándékból gyarapodik — vásárlásra nincs lehetőség. A könyvesbolt sem képes valuta híján magyarországi könyveket beszerezni. Könyvtárlátogatás után a híres munkácsi várat néztük meg, protekcióval. Jelenleg is renoválják, mint kiderült, ez egy-két évtizede normális állapot. Ha ilyen ütemben folytatják, talán az unokák láthatják majd. Gyakorlatilag a külső várfalakat lehetett megnézni és a várudvart.

Beregszászon is vártak bennünket. Ott egy kulturális centrumban van a magyar nyelvű könyvtár, kötelezpéldánygyűjtőfeladattal. Valóban vártak bennünket: Munkácsról szereztek sajtót, hogy süssenek nekünk egy kis sós süteményt. Oda a veszprémi csoport vitte az ajándékkönyveket.

Kis séta a városközpontban, megnéztük a házat, ahol Petőfi is járt, pillantás egy élelmiszerboltba, ahol még nem éreztem a rendszerváltást; némi tájékozódás után kiderült, leginkább cserekereskedelemmel lehet ehhez-ahhoz hozzájutni.

Siettünk is haza, előre örülve mindannak az apró luxusnak, amihez ugyancsak hozzászoktunk. Csapon meglepetés ért bennünket: a reggel látott buszok ott álltak a sorban, bebocsátásra várva. Néhány sikertelen próbálkozás után visszamentünk Ungvárra, hogy talán Ágcsernyőnél, Szlovákián keresztül elérjük a vándorgyűlés megnyitóját. — Abban nem tévedtünk, hogy ott nyugodtabb volt a légkör, a kis esőházak, a fák is barátságosabbak voltak a záhonyi prérinél. Szerencsére Ungváron van magyar konzulátus, a Külügyminisztériumot is értesítették, onnan is jött a sürgetés a határra. *Így csak 33 órát vártunk arra, hogy átjuthassunk!!!* Onnan aztán 2,5 óra alatt szombaton reggelre már hazaértünk, beleértve a második határátkelést is.

Igaz, közben a sárospataki vándorgyűlés csaknem véget ért. De végre itthon voltunk, és elmondhattuk: kirándultunk egyet Ukrajnába. Nem semmi...

Takács Anna
Városi Könyvtár Tatabánya

Az MKE hírei

A Komárom-Esztergom megyei szervezet tagjai számára 1992. június 18-19-én kétnapos tanulmányutat szervezett a grazi Egyetemi Könyvtárba

A szakmai programon kívül Burgenland és Graz nevezetességeivel ismerkedett a csoport.

A programban 40 könyvtáros vett részt, a költségeket a megyei szervezet vállalta magára.

A Komárom-Esztergom megyei szervezet, azon tagtársai számára, akik részt vettek a sárospataki vándorgyűlésen, 500.- Ft részvételi hozzájárulást fizetett a költségek terheinek enyhítésére.

Rátvai Miklósné
megyei titkár

40 ÉVESEK A MEGYEI KÖNYVTÁRAK

(Töpreng a szerkesztő: hogyan ünnepeljünk? Általános bölcsességek jutnak az eszébe a könyvről, az olvasásról. „Ment-e a könyvek által a világ elébb? ” S beugrik egy olvasmányélmény egy régi kötetből: ASIMOV, Isaac: A hold tragédiája, Bp. Kozmosz, 1979. — szerzője az idén halt meg.)

ASIMOV: AZ ŐSI ÉS FELÜLMÚLHATATLAN

(részletek)

Körülbelül három évvel ezelőtt New York állam északi részében részt vettem egy szemináriumon, amely a kommunikáció és társadalom viszonyával foglalkozott. /.../ Már a legelső estén egy különösen jó előadást hallottam egy rendkívül eszes és megnyerő úr szájából, aki televíziós kazettákkal foglalkozott. Látványos és az én gondolkodásmódom szerint cáfolhatatlan érveléssel bizonyította; hogy a kazetták jelentik a jövő kommunikációjának útját vagy legalábbis az egyik útját. /.../

Röviden, a tévékazetta-szakma meglehetősen hasonlít majd a könyvkiadói szakmára. Az előadó ezt világosan elmagyarázta, s amikor eljutott oda, hogy „a jövő kézírata nem a hibásan gépelt papírköteg lesz, hanem a gondosan felvett képsor”, már idegesen mocomogtam. /.../

Két nap múlva az estére betervezett előadó telefonon bejelentette, hogy rajta kívül eső okokból Londonban kell maradnia; így hát a szemináriumot vezető bájos hölgy fölkeresett és megkérdezte, hajlandó volnék-e beugrani. /.../

Nemigen tudnám pontosan visszaadni, amit mondtam, mert mint minden előadásomon, rögtönözve beszéltem. De ahogy emlékszem, a lényege valami ilyesmi volt:

Mivel tegnapelőtti előadónk a tévékazettákról beszélt, és lenyűgöző képet varázsolt elénk arról a jövőről, amelyben kazetták és műholdak uralják majd a hírközlés területét, én most felhasználom tudományos-fantasztikus szakértelmemet arra, hogy még távolabbra nézzünk előre a jövőbe, és lássuk, miképpen lehet tovább tökéletesíteni, még sokoldalúbbá tenni a kazettákat.

Mindenekelőtt, amint az előadótól is megtudtuk, meglehetősen terjedelmes és költséges berendezés kell ahhoz, hogy lejátszjuk a szalagot, képernyőre vigyük a képet és hangszóróba a kísérő hangot. Nyilvánvalóan elvárnánk, hogy ez a segédberendezés kisebb, könnyebb és hordozható legyen. Végső fokon teljesen el kellene tűnnie, és beépülnie magába a kazettába.

Másodszor ahhoz, hogy a kazettában tárolt információt átalakítsuk képpé és hanggá, energia szükséges. Ez megterheli a környezetet. (Minden energiaszükséglettel ez a helyzet, ezért, ha már nem tudjuk elkerülni, csak annyit szabad felhasználni, amennyit muszáj.)

Következésképpen elvárnánk, hogy a kazetta lejátszásához szükséges energia kisebb legyen. Végső fokon nullára kellene csökkennie.

Képzelnünk el tehát egy segédberendezés nélkül használható, de könnyűszerrel hordozható kazettát. Noha előállításához energia kell, felhasználása nem kíván sem energiát, sem külön felszerelést. Nem kell hozzá konnektor, nem kell hozzá elem; magunkkal vihetjük oda, ahol a legkényelmesebb néznünk: az ágyba, a fürdőszobába, a padlásra, egy fára.

A közönséges kazetta természetesen hangot és fényt bocsát ki. Nyilvánvalóan a néző számára tisztán kivehetőnek kell lennie a hangnak és a képnek, de hiba, ha magára vonja mások figyelmét is, akiket nem érdekel. Az ideális kazettát csak nézője láthatja és hallhatja.

Akármilyen ravaszak is a ma kapható vagy a közeljövőben elképzelhető kazetták, mindenképpen kezelőszerveket igényelnek. Van rajtuk ki- és bekapcsoló gomb, vannak gombok a szín, a hangerő, a fényerő, a kontraszt szabályozására és így tovább. Én olyan kazettát látok lelki szemeim előtt, amelyben mindez lehetőleg gondolati parancsra történik.

Olyan kazettáról álmodom, amelyben a szalag megáll, mihelyt elfordítom a tekintetem. Mindaddig áll, míg oda nem nézek, akkor viszont azonnal megindul. Olyan kazettáról álmodom, amely kényem-kedvem szerint lassabban vagy gyorsabban, előre vagy hátra, kihagyásokkal vagy ismétlésekkel tudja lejátszani tartalmát.

Valljuk be, hogy még álomnak is túl szép egy ilyen kazetta: hordozható, nem kell hozzá segédeszköz, nem fogyaszt energiát, nem zavar másokat, és többé-kevésbé gondolatilag irányítható.

Persze, álmodozni könnyű. Lássuk hát a rideg valóságot! Egyáltalán, létezhet-e egy ilyen kazetta? Válaszom: hogye, természetesen!

A következő kérdés: és hány évig várhatunk erre az ijesztően tökéletes kazettára? Erre is tudok válaszolni, méghozzá egészen határozottan. Nem várhatunk rá — mert megvan már ötezer éve. Amiről mindeddig beszéltem, az ugyanis (talán már sejtették) nem más, mint a könyv. /.../

A könyv egyáltalán nics híján a képi ábrázolásnak! Igenis ad képet, sőt mi több, sokkal jobb képet, mint amilyen a tévé képernyőjén valaha is megjelenhet — mert a könyv képei személyre szabottak.

Amikor érdekes könyvet olvasnak, képzeletben nem látnak semmit? Nem látják lelki szemükkal azt, ami a könyvben történik?

Azok a képek az olvasó képei. Az olvasóhoz tartoznak, senki máséhoz, és összehasonlíthatatlanul jobban idomulnak hozzá, mint azok, amelyeket mások tukmálnak rá. /.../

Látjuk tehát, hogy a tévéműsor, akármilyen kitűnő is, sohasem nyújthat annyi örömet, nem lehet olyan érdekesítő, nem tölthet be olyan fontos szerepet a képzelet világában, mint a könyv. A tévéhez nem kell más, csak az üres fej, és bávan ülhetünk, míg el nem telünk a hang és a látvány ámulatával, mely nem kíván semmit képzelőerőnkől. Ha mások is nézik, ők is pontosan ugyanúgy eltelnek — és pontosan ugyanazokkal a harsány képekkel.

A könyv viszont megköveteli az olvasó közreműködését. Ragaszkodik hozzá, hogy az olvasó kivegye részét a

folyamatból. Ennek során olyan kölcsönhatást tesz lehetővé, amelyet maga az olvasó alakít ki, önnön személyére szabottan — olyan kölcsönhatást, amely a lehető legjobban illik alkatához és gondokodásmódjához.

Aki könyvet olvas, maga idézi fel a látványt, maga teremti meg a hangokat, maga alkotja meg a mozdulatokat, az arcvonásokat, az érzelmeket. Maga alkot meg mindent, ami több a pusztán szónál. És aki a legcsekélyebb örömét leli az alkotásban, annak olyasvalamit nyújt a könyv, amit a televízió soha.

És ha tízezer ember olvassa is egyidőben ugyanazt a könyvet, mindegyikük saját látványát idézi fel, saját hangjait, mozdulatait, arcvonásait, érzelmeit teremti meg. Nem egy könyv lesz az, hanem tízezer. Nemcsak a szerző alkotása lesz, hanem a szerző és minden egyes olvasó együttműködésének gyümölcse.

Mi pótolhatja tehát a könyvet?

Elismerem, hogy a könyv áteshet a lényegét nem érintő változásokon. Egykor kézzel írták, most nyomtatják. A nyomtatott könyv közreadásának technikája százféleképpen fejlődik, és lehet, hogy a könyvet az olvasó otthonában fogja elektronikusan előállítani egy tévékészülék.

Végül azonban az olvasó kettesben marad az írott szóval — s azt mi helyettesíthetné?

Vajon csak a vágyaim beszélnek belőlem? /.../ Távolról sem. Bizonyos vagyok benne, hogy a könyvet semmi sem pótolja majd, hiszen eddig sem pótolta semmi.

No persze, sokkal többen néznek televíziót, mint ahányan könyvet olvasnak, de ez nem újdonság. A könyv mindig a kisebbség időtöltése volt, kevesen olvastak könyvet a televízió előtt is, meg a rádió előtt is, meg akármi előtt is.

Mint mondtam, a könyv igényes, mert alkotó tevékenységet követel az olvasótól. Nem mindenki, sőt roppant kevesen felelnek meg e követelménynek, így hát nem olvasnak és nem is fognak olvasni. Nem egyszerűen azért mondanak csődöt, mert így vagy úgy családottak a könyvben, hanem a természetük miatt.

Hadd hívjam fel a figyelmet arra, hogy maga az olvasás nehéz, rendkívül nehéz dolog! Nem olyan, mint a beszéd, amit minden, akár csak félig épeszű gyermek megtanul tudatos oktatási program nélkül is. Az egyéves korban elkezdett utánzás megteszi a magáét.

Az olvasást viszont gondosan meg kell tanítani. Ez rendszerint kevés sikerrel jár.

Ott van a baj, hogy félrevezetjük magunkat az olvasás definíciójával. Szinte mindenkit meg tudunk tanítani /ha elég kitartóak és elég energikusak vagyunk/ arra, hogy elolvassa az utcanéveket, megértse az útbaigazításokat és a figyelemzavarásokat a falragaszokon, kiböngéssze a főcímekeket az újságban. Feltéve, hogy a nyomtatott közlés rövid és viszonylag egyszerű, az olvasás indítéka pedig erős, majdnem mindenki tud olvasni. /.../

Azok közül, akik tudnak olvasni olyan értelemben, hogy megértik a „Tilos a dohányzás!” feliratot, kevesen barátkoznak meg valaha is az írott szóval, kevesek szeme lesz valaha is képes olyan könnyedséggel megfejteni a kiejtett hangokat helyettesítő bonyolult kis figurákat, hogy hajlandóak legyenek nekivágni hosszabb olvasási feladatoknak — teszem azt, hogy átrágnak magukat ezer egymást követő szón. /.../

Ezek az emberek, a nem-olvasók, a szórakoztatás tárgyai borzasztóan csapodárok! Egyik dologról a másikra nyergelnek át, örökösen keresve azt, ami a lehető legtöbbet ad, és a lehető legkevesebbet kíván.

A népi játékokról a színelőadásra, a színházról a filmre, a némáról a hangosra, a fekete-fehérről a színesre, a lemezjátszóról a rádióra és vissza, a filmről a televízióra, a színes televízióra, a kazettára....

No és aztán?

De a rendíthetetlen, 1 százalékos kisebbség egész idő alatt kitart a könyv mellett. Mert csak az írott szó követelhet ilyen sokat tőlük, csak az írott szó kényszerítheti őket alkotó tevékenységre, csak az írott szó idomulhat szükségleteikhez és vágyaikhoz, csak az írott szó adhatja meg nekik azt, amit semmi más.

ősi ugyan a könyv, de felülmúlhatatlan is, és az olvasók sohasem fogják cserbenhagyni. Megmaradnak kisebbségnek, de megmaradnak. Így hát, annak ellenére, amit a kazettákat méltató barátom mondott, a könyvek íróinak divatja nem múlik el, és nem lép más a helyükre! Lehet, hogy nem fognak meggazdagodni /mit számít a pénz.../, de foglalkozásuk maradandó lesz.

OLVASÓINK VÉLEMÉNYE A MEGYEI KÖNYVTÁRRÓL

III.

Mit jelent nekem a könyvtár?

Gyűjtöm a könyvtári felszólításokat. E furcsa hobbim azonban talán nemcsak arra világít rá, hogy milyen trehány, lusta és nemtörődöm vagyok, akinek állandóan késedelmi díjat kell fizetnie, és akit már azzal is megfenyegettek, hogy eljárást indítanak ellene (na nem itt, hanem Debrecenben). A sok figyelmeztetés — amelyekből képtelen vagyok tanulni, bár igyekszem — azt is jelenti, hogy nagy könyvtárjáró vagyok. Zsenge korom óta szeretek olvasni, mindig kedvemre való volt a nagy könyvespolcok között böklászni. Mostanra, ha jól számolom, 10 könyvtárnak vagyok tagja. Igaz, a "könyvszükségletem" is megugrott egy kicsit, miután sikerült elverekednem magam a bölcsészkarig. Talán ismert tény, hogy a diploma belekerül néhány dioptriába — ezt pedig az olvasás teszi. Az egyetemen rendszerint kiadják, hogy szemináriumra, kollokviumra, szigorlatra mit kell olvasni. Említettem már, hogy trehány vagyok. Ezzel magyarítható, hogy mire odaérek a debreceni könyvtárakba — ahol 90 hallgatóra jut 4-5 db. könyv, jó esetben —, rendszerint nem talállok semmit. Így aztán nincs mit tenni, magamhoz veszem terjedelmes könyvcímlistáimat, s vonatra ülök. Itthon pedig rendes szombat délelőtti program, hogy apuval felkeressük a tatabányai megyei könyvtárat.

Már régi tapasztalatom, hogy itt minden van. Nekem általában elég speciális könyvekre van szükségem, ezeket talán kevesebben olvassák itt, mint egy egyetemi városban. A könyvtárosok így aztán szinte mindig a raktárban, a pincében, a szekrények tetején kötnek ki, ha én beteszem a lábam, de szerencsére rendszerint sikerül megtalálniuk, amit keresek. Itt megvan a szakirodalom történelemhez, angolhoz, megtalálom az egyetemi jegyzeteket, sokszor innen viszem az angol nyelvű irodalmat is. Előfordult, hogy könyvtárközi kölcsönzéssel kértek meg nekem valamit.

Mire mindent összeszedek, annyi könyv összejön, hogy a hat tikkelt gyakran kevés. Ezért beíratom a családomat is, s azóta ők is gyűjtik a felszólításokat... és néha haragszanak rám. De mint jó szülők, szorgalmasan hosszabbítják a határidőket (ha megtalálják a jegyemet), és 10 kg-os csomagokban küldik utánam a könyveket, nehogy szegény gyereknek cipekednie kelljen. Debrecenben pedig a közelebbi ismerősök már csak mosolyognak, hogy nekem már megint Tatabányáról van meg a hiánycikk!

Hát így megy ez.

Ezért, ha azt kérdezik tőlem, miért van szükség a könyvtárakra, csak elképedni tudok. Már az ókortól kezdve léteznek könyvtárak, az ember mindig vágyott művelődni; az olvasást pedig az egyik legnemesebb szórakozásnak tartom. Az én esetemben azonban ennél is többről van szó; a könyvtár nekem létszükséglet. Sok-sok könyv megfordul a kezemben, múlt századiaktól kezdve a maiakig. Mindet megvásárolni képtelenség lenne, de nem is szükséges. Erre való a könyvtár.

Most pedig szeretném megköszönni a József Attila Megyei könyvtár dolgozóinak segítőkészségüket és kedvességüket, s arra kérem őket, hogy továbbra is viseljenek el türelemmel.

Horváth Mariann

Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen
IV. történelem-angol-általános nyelvészet

IV.

1978-ban „lakást cserélt” az Árpád Gimnázium: átköltözött a gyönyörűszip környezetben lévő „erdei iskolából” a városközpontba, Tatabánya főterére.

Sok szempontból nem volt szerencsés a csere. A forgalom zaja zavarja az utcai fronton folyó tanítást, az épület pedig — beosztása, méretei miatt — csakhamar belső átigazításra, toldásra szorult.

Am néhány előnnyel is járt a helyváltogatás. Ezek egyike, hogy „átellenbe” kerültünk a József Attila Megyei Könyvtárral.

Iskolai könyvtárunk az alapigényeket kielégíti, de — noha folyamatosan bővítjük a könyvállományt — teljességre nem törekedhet. Felbecsülhetetlen, hogy tanár, diák (akár lyukasórán is) percek alatt átér a „szomszédba”, és elhozhatja a szükséges könyvet, vagy utánanézhethet az őt érdeklő problémának.

Az évek során gyakorlattá vált, hogy a tanév elején az I. osztályok egy-egy magyarórán könyvtáros szakembertől kapnak avatott eligazítást a gyűjtemény elrendezéséről, a név-, cím- és szakkatalógus használatáról. A helyszínen kipróbálhatják, hogyan kereshetik elő leghamarabb a kívánt könyvet, hogyan foghatnak kereséshez, ha a birtokukban lévő adatok hiányosak. Tanulóink nagy többsége elsöben beiratkozik az olvasók közé, és gyakran veszi igénybe a könyvtár nyújtotta lehetőségeket.

Rendhagyó irodalomóráknak is otthont ad az intézmény. Ilyenkor rendelkezésünkre bocsátják dia- és lemeztárukat, s a gyerekek komplex óra keretében ismerkedhetnek egy-egy kor művészetével, szellemével.

A páratlanul gazdag helytörténeti gyűjteményben sok fontos és érdekes információval találkozhat, aki a település, a megye múltjában búvárkodik.

Az országos középiskolai tanulmányi versenyek résztvevőinek eddig az OPI állította össze a témájukhoz kapcsolódó szakirodalom jegyzékét. Az 1991/92-es tanévre kiírt pályázatoknál ez elmaradt. Mekkora volt vállalkozó diákjaink öröme, amikor júliusban beállítottak a könyvtárba, hogy tájékozódjanak, hogyan is kezdhethének választott témájuk kidolgozásához, és kész irodalomjegyzék fogadta őket! Amint a könyvtár szakemberei tudomást szereztek a pályázat közzétételéről, maguk állították össze, hogy melyik témával milyen szakkikkek, tanulmányok foglalkoznak, s ezek hol és mikor jelentek meg.

Szólhatnánk még az éveken keresztül működő könyvtárkezelői fakultációról, melynek tanára az intézmény egyik osztályvezetője volt; sorolhatnánk, hányszor segített ki a megyei könyvtár a hivatalos kölcsönzési időn kívül is, amikor ünnepélyre, a pillanat bűvöletében születő megemlékezéshez (Marosvásárhely, 1989. december), bemutató órára vagy akár csak a napi tanításhoz szükség volt egy ritka könyvre, lemezre. Sok kisebb-nagyobb dolog kerül elő emlékeinkben, s adódik egy igen kellemes összképpé.

Kívánjuk, hogy a Könyvtár még sokáig működjön városunk hasznára, gyarapodjék állományában, és maradjon meg emberségében!

Bognár Istvánné
tanár

A József Attila Megyei könyvtár olvasószolgálati adatai:

Beiratkozott olvasók száma:	1990/I. félév	4928
	1991/I. félév	4919
	1992/I. félév	5062
Kölcsönzők száma:	1990/I. félév	19538
	1991/I. félév	20108
	1992/I. félév	21638
Kölcsönzött dokumentumok száma:	1990/I. félév	65315
	1991/I. félév	70454
	1992/I. félév	70355

Vásárolt dokumentumok gyarapodása

	egység			érték		
	1990/I.	1991/I.	1992/I.	1990/I.	1991/I.	1992/I.
Könyv KÖNYVÉRT-től	2229	1535	966	253270	234266,10	229983,40
Könyv egyéb helyről	294	290	710	55616,50	88204	179355,60
Hangzó Könyvértől	87	60	55	17583	24492,80	15864
Hangzó könyvértől egyéb	57	-	421	4330	-	59750
Egyéb dok.	26	1	1	21264	49	950

A gyermekkönyvtárban 22 könyvtárbemutatót, tematikus foglalkozást, játékdélutánt tartottak, a felnőtteknek 10 estén keresztül nyújtott kikapcsolódást a Zenei, a Szinnyei és az Irodalmi Klub.

Nagyreszt pályázatokon szerzett pénzből sikerült megrendezni a szlovák és németnyelvű olvasótábort gyerekeknek.

H. Mlakár Erzsébet

Kedves Kolléga!

A József Attila Megyei Könyvtár **1992. októberétől** megrendezi az alapfokú könyvtáros tanfolyamot a szakmai végzettséggel még nem rendelkező könyvtárosok részére.

A tanfolyamot egyéni tanulásra alapozzuk, és **öt hónaposra** tervezzük. Havonta egy nap konzultációt és gyakorlást szervezünk, majd írásbeli és szóbeli vizsgával záránk.

A tanfolyam **ingyenes**, az utazási költséget a küldő intézmény téríti. Célunk, hogy a szakmai végzettséggel nem rendelkező könyvtárosoknak lehetőséget biztosítsunk a tanfolyam elvégzésére, és ezzel az alapfokú könyvtárosai végzettség megszerzéséről igazolást szerezhessenek.

Kérjük, hogy jelentkezési szándékát **szeptember 30-ig** a Megyei Könyvtár címére írja meg, vagy telefonon jelentse be.

Várjuk jelentkezését.

Tatabánya, 1992. augusztus 31.

Dr. Monostori Imre
igazgató

A XXI. KÖNYVTÁRI HET PROGRAMJA

Szeptember 14.

József Attila Megyei Könyvtár

10.⁰⁰: megnyitót mond dr. Kovács György Zoltán, a Megyei Közgyűlés elnöke

10.¹⁵: Könyvtár és könyvkiadás.

Előadók: Escher Ilona, igazgató, Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár,

Halász Béla, igazgató, Eötvös Károly Megyei Könyvtár,

T. dr. Sáray Szabó Éva, főmunkatárs, József Attila Megyei Könyvtár

11.¹⁵: A József Attila Megyei Könyvtár évkönyvének bemutatója

11.³⁰: Könyvtár és irodalom.

Előadók: Hegedüs Éva, ig.helyettes, Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár

Balogh Ferencné ig. helyettes, Eötvös Károly Megyei Könyvtár,

dr. Monostori Imre, igazgató, József Attila Megyei Könyvtár

12.³⁰ - 14.⁰⁰ Ebédszünet

14.⁰⁰: 40 éves a József Attila Megyei Könyvtár.

Előadó: H. Mlakár Erzsébet, igazgatóhelyettes

14.¹⁵: dr. Kovács György Zoltán köszönti a könyvtár dolgozóit

14.³⁰: Baráti beszélgetés

Oroszlány, Művelődési Központ és Könyvtár

18.⁰⁰: Író-olvasó találkozó Levendel Júliával és Horgas Bélával

Szeptember 15

Tatabánya, Népház kamaraterme

15.⁰⁰: Író-olvasó találkozó Faludy Györggyel

Szeptember 16.

Tatabánya, Komárom-Esztergom Megyei Pedagógiai Intézet előadóterme

14.⁰⁰: Olvasási és fogalmazási készségek vizsgálata és eredményei Magyarországon.

Előadó: Kádárné Fülöp Judit tudományos kutató

Szeptember 21.

Tata, SZMT Vendégháza

10.⁰⁰: Fórum a készülő könyvtári törvényről.

Vendégünk: Sóron László, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium osztályvezetője

Tudósítónk:

Cseródi Attiláné — Arany János Városi Könyvtár, Dorog

György Károlyné — Jókai Mór Városi Könyvtár, Komárom

Kovácsné Várady Eszter — Babits Mihály Városi Könyvtár, Esztergom

Schenk Lászlóné — Móricz Zsigmond Városi Könyvtár, Tata

Sütőné Lohner Kornélia — Városi Könyvtár, Nyergesújfalu

Szabolcsné Mészáros Éva — Városi Könyvtár, Oroszlány

Takács Anna — Városi Könyvtár, Tatabánya

A kéziratokat, híreket, eseményeket minden páros hónap 1. napjáig kérjük és várjuk!

Köszönettel:

a szerkesztők

Kiadja: a József Attila Megyei Könyvtár, Tatabánya. V., Fő tér 2. sz. Felelős kiadó: dr. Monostori Imre igazgató
Szerkesztők: Tapolcainé dr. Sáray Szabó Éva és Schmidt József. Tb.MK. 58/92.